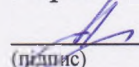

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра екології та техногенної безпеки (№ 106)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

О. В. Бетін

(ініціали та прізвище)

« 31 »

08

2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Організація управління в екологічній діяльності

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 10 «Природничі науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність 101 «Екологія»
(код та найменування напряму підготовки)

Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

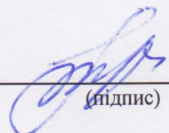
Харків 2021 рік

Робоча програма Організація управління в екологічній діяльності
(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 101 "Екологія"

освітньою програмою: Екологія та охорона навколишнього середовища.
«29» 06 2021 р., – 8 с.

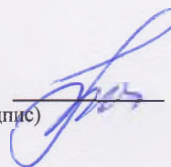
Розробник: Кручина В.В., к.т.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри № 106 Кафедра екології та техногенної безпеки
(назва кафедри)

Протокол № 9 від «29» 06 2021 р.,

Завідувач кафедри к.т.н., доцент
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

В.В. Кручина
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань: 10 «Природничі науки» (шифр і назва) Спеціальність 101 "Екологія" (код та найменування) Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища вища Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Денна форма навчання
Кількість модулів – 2		Нормативна дисципліна
Кількість змістовних модулів – 2		Рік підготовки:
		2021/2022
		Семестр
		4-й
Загальна кількість годин – 48/135		Лекції
		24 год.
		Практичні, семінарські
		24
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,44	Лабораторні	
	-	
	Самостійна робота	
	87 год	
	Вид контролю	
	модульний контроль, залік	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 48/87.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни вивчити процеси управління та організації у природоохоронній діяльності; розвивати бережне господарське відношення до використання природних ресурсів при проектуванні, будівництві, експлуатації народногосподарських об'єктів; сформуванню еколога як спеціаліста, здатного використовувати теоретичні знання для практичного вирішення питань ефективної природоохоронної діяльності.

Завдання. Засвоєння студентами теоретичних основ, форм управління та організації охорони навколишнього природного середовища з врахуванням впливу на довкілля діяльності людини. Вивчення закономірностей управління і організації в області раціонального природокористування. Засвоєння функцій управління та організації управлінської праці, проблем управління природним середовищем. Організація системи охорони навколишнього середовища на різних рівнях.

Міждисциплінарні зв'язки: У структурно-логічній схемі дисципліна «Організація управління в екологічній діяльності» вивчається на етапі підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр і є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук, та основних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Це забезпечує можливість викладання дисципліни з урахуванням професійної орієнтації майбутніх фахівців.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми зміст дисципліни направлений на формування наступних

загальних компетентностей:

- K01. знання та розуміння предметної області та професійної діяльності;
- K04. здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- K07. здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- K11. здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

фахових компетентностей:

спеціальні (фахові) компетентності:

К17. знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства;

К19. здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління;

К26. здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувач будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

ПР01. демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами;

ПР04. використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки;

ПР14. уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль №1 Теоретичні основи управління

ТЕМА 1. Предмет, цілі і методи управління.

Класифікація цілей. Класифікація методів. Організаційні форми методів.

Поняття «управління». Початковий і кінцевий пункт управління. Предмет і методи теорії управління (логічний і метод зразків). Процеси управління, їх класифікація.

ТЕМА 2. Принципи і функції управління.

Функції управління. Стадії виділення (відокремлення) функцій управління. Типи класифікацій функцій управління. Функції попереднього управління. Функції оперативного управління. Функції заключного управління.

Організація управління. Технологія управління. Принципи управління. Стадії виділення функцій управління (організація, мотивація, координація). Цілі управління.

ТЕМА 3. Процес управління.

Техніка і технологія управління. Класифікація техніки управління. Управлінська інформація. Документування та документообіг. Процедури процесу управління. Управлінське рішення.

Класифікація цілей управління (за змістом, часова, за рівнем управління, за обсягом). Цільовий норматив. Основні методи управління (естетичні, дослідницькі). Техніка управління, її класифікація. Технологія управління. Управлінська інформація. Технічні інформаційні перетворення. Класифікації інформації (за змістом, за джерелом, стосовно процесу управління, за часом, за формою, за способом фіксації інформації). Види рішень (за ступенем охоплення об'єкта, за тривалістю дії, за ступенем повноти інформації, за наявністю інформації).

ТЕМА 4. Структура управління.

Структура управління, її елементи. Елементи структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Фактори. Принципи побудови структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Організаційні структури управління, принципи їх формування. Елементи структури та зв'язки в організації

ТЕМА 5. Кадри управління.

Їх класифікація. Кадри управління, їх класифікація (керівники, фахівці, допоміжний персонал) і принципи підбор. Вимоги до кадрів управління. Положення про орган управління. Положення про підрозділи органу управління. Посадові інструкції.

ТЕМА 6. Апарат управління.

Апарат управління. Орган управління, його компетенція і структурні підрозділи (галузеві, функціональні, допоміжні, обслуговуючі). Компетенція органа управління. Нормування управлінської праці. Робоче місце. Стилі керівництва. Організація роботи колективу. Оцінка ефективності системи управління. Штатний розклад. Положення про орган управління і його підрозділи. Посадові інструкції. Норми часу. Стилі управління. Ефективність системи управління.

Змістовний модуль №2 Система управління природоохоронною діяльністю в Україні

ТЕМА 7. Поняття функції державного управління в сфері екології.

Система управління природоохоронною діяльністю в Україні. Функції управління в екології. Контроль управління якістю природного середовища. Органи загальнодержавного та територіального рівня регулювання природоохоронних відносин. Система корпоративного екологічного управління.

ТЕМА 8. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища на обласному рівні в Україні.

Система спостережень за станом НПСУ. Об'єкти і мережі спостереження України. Організаційна структура моніторингу. Організація спостережень у системі державного моніторингу навколишнього природного середовища в Україні. Принципи організації екологічного моніторингу.

ТЕМА 9. Стандарти серії ISO 14 000.

Загальні вимоги ISO серії 14 000 до системи управління навколишнім природним середовищем. Проведення первинного екологічного аналізу. Розробка екологічної політики. Планування екологічної діяльності. Розробка та впровадження системи управління навколишнім природним середовищем. Аналіз та вдосконалення системи управління навколишнім природним середовищем. Документальне оформлення системи управління навколишнім природним середовищем.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7
Модуль 1					
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи управління.					
1. Предмет, цілі і методи управління.	10	2			8
2. Принципи і функції управління.	16	4			12
3. Процес управління	11	3	2		6
4. Структура управління.	20	2	2		16
5. Кадри управління.	13	2	2		9
6. Апарат управління.	10	2	2		6
Модульний контроль (тест 1)	1	1			
Разом за змістовим модулем 1	81	16	8		57
Модуль 2					
Змістовий модуль 2 Міжнародний досвід в управлінні навколишнім природним середовищем					
7. Поняття функції державного управління в сфері екології.	24	2	6		16
8. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища на обласному рівні в Україні	12	2	4		6
9. Стандарти серії ISO 14 000.	17	3	6		8
Модульний контроль (тест 2)	1	1			
Разом за змістовим модулем 2	54	8	16		30
Усього годин	135	24	24		87

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. год.
1	Методи теорії управління	2
2	Функції управління (управлінський аналіз)	2
3	Документування та документообіг	2
4	Елементи структури та зв'язки в організації	2
5	Посадові інструкції.	4
6	Функції державного управління.	4
7	Розробка екологічної політики підприємства та паспорту екологічної програми	4
8	Вимоги ISO серії 14 000 до системи управління навколишнім природним середовищем.	4
	Разом	24

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість год
1	Функціональний розріз процесу управління.	8
2	Функції управління (попереднього, оперативного, заключного управління, контроль, облік, аналіз).	12
3	Документування та документообіг. Управлінське рішення.	6
4	Нормування управлінської праці. Робоче місце. Стилі керівництва	16
5	Принципи підбору кадрів управління. Штатний розклад.	9
6	Система спостережень за станом навколишнього природного середовища	6
7	Органи спеціальної компетенції. Органи галузевої компетенції.	6
8	Стандарти серії ISO 14 000	16
9	Проект Тасіс ЄС.	8
	Разом	87

7. Індивідуальні завдання

Проведення індивідуальних завдань не передбачене.

8. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад.

9. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспитів.

10. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

10.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	8	0...40
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з 25 питань, кожне з яких оцінюється в 4 бали.

11.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

Знати поняття «управління». Функції управління. Класифікація техніки управління. Стил керівництва. Кадри управління, їх класифікація. Загальні поняття Функцій державного управління. Систему спостережень за станом НПСУ. Загальні вимоги ISO серії 14 000 до системи управління навколишнім природним середовищем.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

Розробляти план своєї діяльності із застосуванням методів управління. Формулювати вимоги до кадрів управління і застосувати на практиці принципи підбору кадрів управління. Скласти основні документи, що регулюють роботу апарату управління. Працювати з технікою управління, виконувати правила документування і документообігу. Розробляти паспорт екологічної програми, екологічну політику організації згідно ISO 14 000.

11.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі лабораторні роботи та здати тестування. Знати загальні поняття, терміни, класифікації. Знати поняття «управління». Функції управління. Класифікація техніки управління. Стил керівництва. Кадри управління, їх класифікація. Загальні поняття Функцій державного управління. Загальні вимоги ISO серії 14 000.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі лабораторні роботи, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Предмет і методи теорії управління (логічний і метод зразків). Процеси управління, їх класифікація. Функції управління. Стадії виділення (відокремлення) функцій управління. Типи класифікацій функцій управління. Організація управління. Технологія управління. Принципи управління. Стадії виділення функцій управління (організація, мотивація, координація). Цілі управління. Управлінська інформація. Документування та документообіг. Процедури процесу управління. Управлінське рішення. Основні методи управління (естетичні, дослідницькі). Техніка управління, її класифікація. Технологія управління. Управлінська інформація. Види рішень (за ступенем охоплення об'єкта, за тривалістю дії, за ступенем повноти інформації, за наявністю інформації). Структура управління, її елементи. Елементи структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Вимоги до кадрів управління. Посадові інструкції. Функції державного управління. Розробка екологічної політики. Планування екологічної діяльності. Розробка та впровадження системи управління навколишнім природним середовищем. Вимоги ISO серії 14 000.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
68-74	D		
60-67	E	задовільно	
1-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

12. Рекомендована література

Базова

1. Телюра Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Організація та управління в природоохоронній діяльності» (для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання за напрямом 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування) / Н. О. Телюра ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків :

ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – 2016. – 124 с.

2. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник /С.В. Берзіна, І.І. Ярьськовська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с.

3. Організація управління в екологічній діяльності: [підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Н. В. Максименко, В. В. Задніпровський, Р. О. Квартенко; вид. 3-тє, перероб. і доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 282 с.

4. Самойленко Н. М. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с.

Допоміжна

1. Екологічне управління: Підручник / В. Я. Шевчук, О. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. - К.: Листопад, 2004. - 432 с.

2. Правова база з питань екології та охорони природного середовища. Збірник нормативно-правових актів / Укладач Камлик М. І. - К.: Атіка, 2001. - 632 с.

3. Амрин Г., Ритчи Дж., Моді К. Организация производства и управления в американских корпорациях: Пер. с англ. М.: Экономика, 1991. - 177с.

4. Моисеева Н. К., Анискин Ю. П. Современное предприятие. Конкурентоспособность. Маркетинг. Обновление. - М.:1993.-274 с.

5. Нельсон Б, Экономья П. Умение управлять для «чайников». - К.: Диалектика. 1997. – 322 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Державна екологічна інспекція України <https://www.dei.gov.ua/>

2. Міністерство енергетики та захисту довкілля <https://menr.gov.ua/>